

РОЗШИРЕННЯ ТИРАЖУ В ТЕХНІЦІ СУХОЇ ГОЛКИ НА ТЕТРАПАКУ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПРАКТИКА

Уляна БАЛАН,
старший викладач,
Київський національний університет технологій та дизайну
(м. Київ, Україна)

Ключові слова: суха голка, технології глибокого друку, тиражна графіка, альтернативний процес, екологічні матеріали

Техніки глибокого друку, зокрема офорт, мецо-тинто, акватинта та суха голка, історично використовують металеві пластини (мідь, цинк) як друкарську форму. Лінії або фактури створюються шляхом заглиблення у поверхню, після чого в них втирається фарба, і відбиток виконується під тиском на вологому папері [1]. Цей процес вимагає спеціального обладнання, травильних кислот, а також значних матеріальних витрат, що робить класичні офортні техніки менш доступними для широкого кола митців, студентів і освітніх закладів.

У зв'язку з цим зростає інтерес до альтернативних підходів, зокрема використання картонних або комбінованих основ. Техніка сухої голки на альтернативних матеріалах, таких як пластикові чи перероблені поверхні, відкриває нові можливості для дистанційного або ресурсно обмеженого навчання графічним технікам [2:29-38]. Такий підхід має низку переваг: доступність, вторинне використання матеріалу, екологічність та можливість виконання відбитків без складної підготовки та хімікатів. Водночас він має і обмеження — зокрема швидке зношення поверхні, що обмежує кількість можливих якісних відбитків. У публікації Стівена Фаулера зазначено, що тетрапакова дошка може доволі легко зіпсуватись під валами друкарського пресу [3:5].

Метою нашого дослідження стало пошук шляхів подовження тиражного ресурсу тетрапакової дошки для друку. Експериментальним шляхом було вивчено вплив друкарських параметрів і властивостей фарби, зокрема з додаванням модифікуючих компонентів, на якість відбитків і зносостійкість форми. Дошка була виготовлена зі стандартної тетрапакової упаковки та друкувалась між двома шарами щільного картону у вигляді «бутерброда», що дало змогу зменшити деформацію під час проходження через валки преса. Друк здійснювався на офортному верстаті з використанням товстого фетру, який забезпечує рівномірний розподіл тиску. У роботі використовувалась олійна живописна фарба, яка перед застосуванням була частково знежирена шляхом попереднього витискання на картон і витримування протягом кількох годин. Важливим елементом експерименту стало додавання до фарби до 15% мильної емульсії, зокрема піни для гоління. Це дозволило знизити липкість фарби, зменшити її проникнення у картонний шар тетрапака та забезпечити м'якший контакт із поверхнею дошки. Результатом стало отримання 16 якісних відбитків без суттєвої втрати чіткості лінії чи глибини тону.

Таким чином, експеримент підтвердив ефективність комплексного підходу до подовження ресурсу тетрапакової дошки: модифікація фарби та оптимізація умов друку дають змогу суттєво збільшити тираж у межах авторської або навчальної графіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. The Printed Image in the West: Drypoint - The Metropolitan Museum of Art. The Metropolitan Museum of Art. URL: <https://www.metmuseum.org/essays/the-printed-image-in-the-west-drypoint> (дата звернення: 16.05.2025).
2. Drypoint Printmaking: Alternative Material and Technique for Open and Distance Learning (ODL) / N. A. Muhamad та ін. International Journal of Art and Design. 2022. Т. 6, № 1. С. 26–42. URL: <https://doi.org/10.24191/ijad.v6i1.1345> (дата звернення: 17.05.2025).
3. Fowler S. Rubbish Printmaking. *IMPACT Printmaking Journal*. 2023. Т. 1, № 1. С. 8. URL: <https://doi.org/10.54632/22.8.impj4> (дата звернення: 17.05.2025).